(Umayri) Hesban Madaba Plain Reuven and Gad, Bezer? The Mesha stele and the Atarot altar: Ethnic identity and Moshe's concerns Dibon Aaron Koller **Dhiban Plateau** W. Sayl Haydan Aroer koller@yu.edu פרשת מטות-מסעי / תורה אין מושין

Why is Moshe so upset?

רמב״ן

והנה משה חשד אותם כי יאמרו כן מפחד אנשי ארץ כנען, שאמרו בהם המרגלים, ״לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו״ (במדבר יג, לא), ולכן אמר להם שאינם בוטחים בה' כאבותם, ויוסף עוד להענישם כהם להניחם במדבר. ולכך ענו אותו: חלילה שנירא מהם, אבל נעבור חלוצים למלחמה ונהיה מהירים וראשונים לפני העם להלחם באויבי ה' כי לחמנו הם.

Now Moses suspected that they were only suggesting this because they were afraid of the people in the land of Canaan, concerning whom the spies had said, "We are not able to go up against the people; for they are stronger than we" — therefore he told them that they did not trust in God, just like their fathers and therefore He would again punish them like their fathers, by leaving them in the wilderness. Therefore they answered him: "Far be it from us to fear them! For we shall pass over armed for battle, and we shall be the most eager and the first amongst the people to fight against the enemies of the Eternal, for they are bread

Devora Steinmetz, *From Father to Son: Kinship, Conflict and Continuity in Genesis* (Louisville: Westminster John Knox, 1991), pp. 127-132; Nathaniel Helfgot, "Shall Your Brothers Go Into Battle While You Remain Here?' An Analysis of Numbers 32," *Tradition* 32.2 (Winter 1998), 119-133.

Leah	Zilpah	Rachel	Bilhah
Reuven	Gad	Joseph	Dan
Shimon	Asher	Menaššeh	Naphtali
Levi		Ephraim	
Yehuda		Benjamin	
Yissakhar			
Zevulun			
Dinah			

Rejection of Reuven and Menaššeh

1 Divre ha-Yamim 5:1-3

וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׁרָאֵל – כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחַלְלוֹ יְצוּעֵי אָבִיו נִתְּנָה בְּכֹרָתוֹ לִבְנֵי יוֹסֵף בֶּן יִשְׁרָאֵל וְלֹא לְהִתְיַחֵשׁ לַבְּכֹרָה. כִּי יְהוּדָה גָּבַר בְּאֶחָיו וּלְנָגִיד מִמֶּנּוּ וְהַבְּכֹרָה לְיוֹסֵף – בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׁרָאֵל חֵנוֹדְ וּפַלּוּא חֶצְרוֹן וְכַרְמִי...

The sons of Reuben the first-born of Israel – he was the first-born; but when he defiled his father's bed, his birthright was given to the sons of Joseph son of Israel, so he is not reckoned as first-born in the genealogy; though Judah became more powerful than his brothers and a leader came from him, yet the birthright belonged to Joseph – the sons of Reuben, the first-born of Israel: Enoch, Pallu, Hezron, and Carmi.

Rejection of Reuven and Menaššeh

Bereshit 48:18-19

וַיּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו לא כֵן אָבִי כִּי זֶה הַבְּכֹר שִׁים יְמִינְדָּ עַל רֹאשׁוֹ. וַיְמָאֵן אָבִיו וַיּאמֶר, ״יָדַעְתִּי בְנִי, יָדַעְתִּי. גַּם הוּא יִהְיֶה לְעָם וְגַם הוּא יִגְדָל, וְאוּלָם אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַל מִמֶּנּוּ וְזַרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא הַגּוֹיִם.״

"Not so, Father," Joseph said to his father, "for the other is the first-born; place your right hand on his head." But his father objected, saying, "I know, my son, I know. He too shall become a people, and he too shall be great. Yet his younger brother shall be greater than he, and his offspring shall be plentiful enough for nations."

Cain:

וַיֵּצֵא קַיָן מִלִּפְנֵי ה' וַיֵּשֶׁב בְּאֶֶרֶץ נוֹד קִדְמַת עֵדֶן

Kayin went out from the face of YHWH and settled in the land of Nod/Wandering, east of Eden.

Lot:

ּוְגַם לְלוֹט הַהֹלֵדְ אֶת אַבְרָם הָיָה צֹּאן וּבָקָר וְאֹהָלִים, וְלֹא נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רָב וְלֹא יָכְלוּ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו. וַיְהִי רִיב בֵּין רֹצֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רֹצֵי מִקְנֵה לוֹט וְהַכְּנַצֵנִי וְהַפְּרִזִּי אָז יֹשֵׁב בָּאָרֶץ. ...

Now also Lot, who had gone with Avram, had sheep and oxen and tents, and the land could not support them to settle together, for their property was so great that they were not able to settle together. So there was a quarrel between the herdsmen of Avram's livestock and the herdsmen of Lot's livestock. ... וַיּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט אַל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךּ וּבֵין רֹעַי וּבֵין רֹעָידָ כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ. הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶידְ הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי אִם הַשְּׂמֹאל וְאֵימִנָה וְאָם הַיָּמִין וְאַשְׂמְאִילָה. וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינִיו וַיַּרְא אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֵלָּה מַשְׁמָא לוֹט אֶת לוֹט אֶת ח׳זַת א עַמֹרָה כְּגַן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר:

Avram said to Lot: "Pray let there be no quarreling between me and you, between my herdsmen and your herdsmen, for we are brother men! Is not all the land before you? Pray part from me! If to the left, then I to the right, if to the right, then I to the left." Lot lifted up his eyes and saw all the plain of the Jordan—how well-watered was it all, before YHWH destroyed Sedom and Amora, like YHWH'S garden, like the land of Egypt, as you come toward Tzo'ar. Lot:

וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֵת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן וַיִּשַּע לוֹט מִקֶּדֶם וַיִּפְּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו. אַבְרָם יִשַׁב בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן וְלוֹט יִשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֶהַל עַד־סְדֹם

So Lot chose for himself all the plain of the Jordan. Lot moved on eastward, and they parted, each from the other. Avram settled in the land of Canaan, while Lot settled in the cities of the plain, and pitchedhis-tent near Sedom.

Ishmael:

וִיְהִי אֱלֹהִים אֶת הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת. וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וַתִּקַח לוֹ אִמוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.

And God was with the lad as he grew up; he settled in the wilderness, and became an archer, a bowman. He settled in the wilderness of Paran, and his mother took him a wife from the land of Egypt.

Esau:

וַיִּקַּח אַשָּׁו אֶת נָשָׁיו וְאֶת בָּנִיו וְאֶת בְּנֹתִיו וְאֶת כָּל נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת מִקְנֵהוּ וְאֶת כָּל בְּהֶמְתּוֹ וְאֵת כָּל קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו, כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רָב מִשֶּׁבֶת יַחְדָּו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לָשֵׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם. וַיֵּשֶׁב עֵשָׁו בְּהַר שֵׁעִיר עֵשָׁו הוּא אֱדוֹם.

Esav took his wives, his sons and his daughters, and all the persons in his household, as well as his acquired-livestock, all his animals, and all his acquisitions that he had gained in the land of Canaan, and went to [another] land, away from Yaakov his brother, for their property was too much for them to settle together; the land where they lived could not support them, on account of their acquiredlivestock. So Esav settled in the highlands of Se'ir—Esav, that is Edom.

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן.

Yaakov settled in the land of his father's sojournings, in the land of Canaan.

Rashbam: וישב יעקב - עשו הלך אל ארץ אחרת מפני יעקב אחיו, אבל יעקב ישב אצל . אביו בארץ מגוריו כי לו משפט הבכורה.

Esau 'went to' another 'land because of his brother Jacob' (36.6). Jacob, however, settled near his father in the same land where he resided, since the birthright was his due.

(Similarly Bekhor Shor, Ibn Ezra.)

The מרגלים

- The two "good" מרגלים were
- Kalev from Judah
- Joshua from Ephraim

The מרגלים

- The two "good" מרגלים were
- Kalev from Judah
- Joshua from Ephraim

I.e., the two younger brothers who were chosen over their elders (Reuven, Shimon, Levi; Menaššeh)

Sequel 1: Joshua 22

וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי יִשְׁרָאֵל לֵאמֹר הִנֵּה בָנוּ בְנֵי בְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אֶת הַמִּזְבֵּחַ אֶל מוּל אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֶל עֵבֶר בְּנֵי יִשְׁרָאֵל. וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׁרָאֵל וַיִּקָהֲלוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׁרָאֵל שָׁרָה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא. וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי יִשְׁרָאֵל אֶל בְּנֵי רְאוּבֵן וְאֶל בְנֵי וָאָל הְנֵי שֵׁבָט מְנַשֶּׁה אֶל אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶת פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַעֲשָׁרָה נְשִׂאָה עָמוֹ...

A report reached the Israelites: "The Reubenites, the Gadites, and the halftribe of Manasseh have built an altar opposite the land of Canaan, in the region of the Jordan, across from the Israelites."

When the Israelites heard this, the whole community of the Israelites assembled at Shiloh to make war on them. But the Israelites sent the priest Phinehas son of Eleazar to the Reubenites, the Gadites, and the half-tribe of Manasseh in the land of Gilead, accompanied by ten chieftains

Sequel 1: Joshua 22

וַיָּבֹאוּ אֶל בְּנֵי רְאוּבֵן וְאֶל בְּנֵי גָד וְאֶל חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה אֶל אֶרֶץ הַגּּלְעָד וַיְדַבְּרוּ אִתָּם לֵאמׂר: ״כּה אָמְרוּ כּל עֲדַת ה׳, ׳מָה הַמַּעַל הַזֶּה אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בֵּאלֹהֵי יִשְׁרָאֵל לְשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי ה׳ בִּרְנוֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ לִמְרָדְכֶם הַיּוֹם בַּה׳׳...״

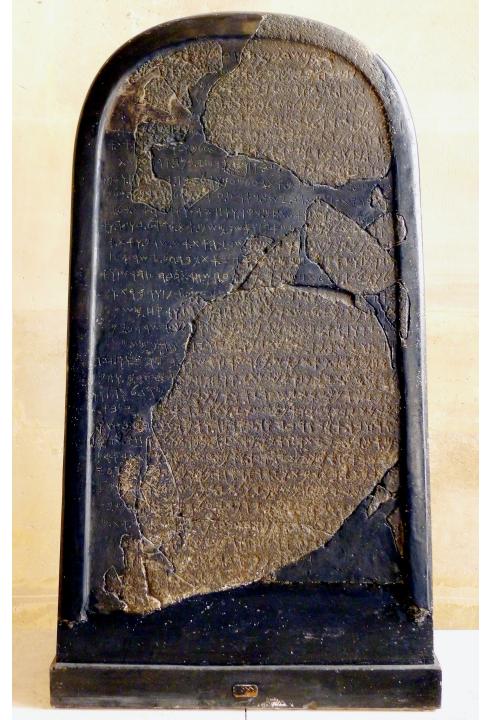
When they came to the Reubenites, the Gadites, and the half-tribe of Manasseh in the land of Gilead, they spoke to them as follows:

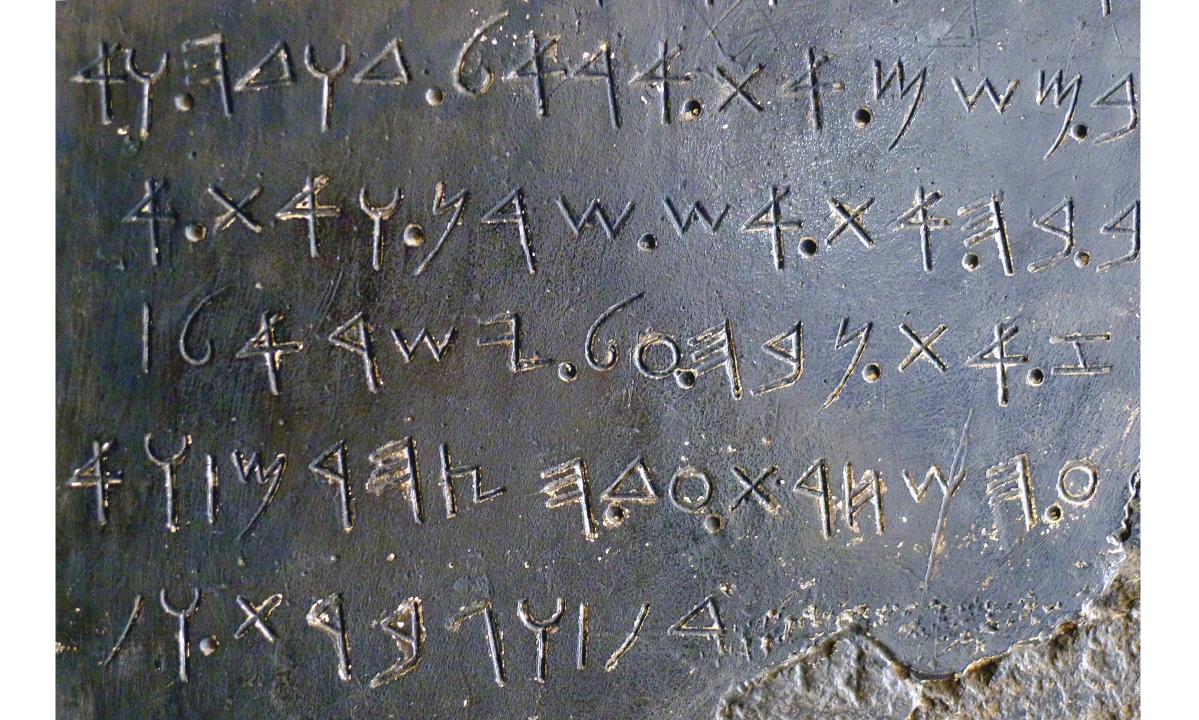
'Thus said the whole community of the LORD: What is this treachery that you have committed this day against the God of Israel, turning away from the LORD, building yourselves an altar and rebelling this day against the LORD!' וַיַּעֲנוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה וַיְדַבְּרוּ אֶת רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׁרָאֵל, ״אָל א-להים! ה׳ אֵל א-להים! ... וְאָם לֹא מִדְּאָגָה מִדָּבָר עָשִׁינוּ אֶת זֹאת לֵאמֹר מָחָר יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם לְבָנֵינוּ לֵאמֹר מַה לָכֶם וְלַה׳ אֶלֹהֵי יִשְׁרָאֵל? וּגְבוּל נָתַן ה׳ בֵּינֵנוּ וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד אֶת הַיַּרְדֵן אֵין לָכֶם חֵלֶק בַּה׳ וְהִשְׁבִּיתוּ אֶלֹהֵי יִשְׁרָאֵל? וּגְבוּל נָתַן ה׳ בֵּינֵנוּ וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד אֶת הַיַּרְדֵן אֵין לָכֶם חֵלֶק בַּה׳ וְהִשְׁבִּיתוּ בְנֵיכֶם אֶת בָּנֵינוּ לְבְלִתוּ ה׳ בִינֵנוּ וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד אֶת הַיַּרְדֵן אֵין לָכֶם חֵלֶק בָּה׳ וְהִשְׁבִּיתוּ בְנֵיכֶם אֶת בְּנֵיכֵם אֶת בְּנֵינוּ לְבְלְתִּי יְרֹא אֶת ה׳. וַנּאמֶר נַעֲשָׁה נָּא לָנוּ לְבְנוֹת אֶת הַמָּזְבָח – לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזָבַח – כִּי עִד הוּא בֵּינֵינוּ וּבִינֵיכֶם וּבֵין דְרוֹתֵינוּ אַחֲרֵינוּ לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת ה׳ לְפָנָיו בְּעֹלוֹתֵינוּ וּבזְיָבָחִינוּ וּבִשְׁלָמֵינוּ וְלֹא יִד הוּא בֵּינֵינוּ וּבִינֵיכֶם וּבִין דִרוֹתֵינוּ אַחֲרֵינוּ לַעֲבָל בָּשָׁה יָעַבָּד.

The Reubenites, the Gadites, and the half-tribe of Manasseh replied to the heads of the contingents of Israel: They said, "God, the LORD God! God, the LORD God!

We did this thing only out of our concern that, in time to come, your children might say to our children, 'What have you to do with the LORD, the God of Israel? The LORD has made the Jordan a boundary between you and us, O Reubenites and Gadites; you have no share in the LORD!' Thus your children might prevent our children from worshiping the LORD. So we decided to provide [a witness] for ourselves by building an altar—not for burnt offerings or [other] sacrifices, but as a witness between you and us, and between the generations to come."

Sequel 2: Mesha's war (ninth century)

Mesha's war in Tanakh: 2 Kings 3:5, 25-27

ויְהִי כְּמוֹת אַחְאָב וַיִּפְשַׁע מֶלֶך מוֹאָב בְּמֶלֶך יִשְׂרָאֵל:

But when Ahab died, the king of Moab rebelled against the king of Israel.

ְוְהֶעָרִים יַהֲרֹסוּ וְכָל חֶלְקָה טוֹבָה יַשְׁלִיכוּ אִישׁ אַבְנוֹ וּמִלְאוּהָ וְכָל מַעְיַן מַיִם יִסְתּׂמוּ וְכָל עֵץ טוֹב יַפּּילוּ עַד הִשְׁאִיר אֲבָנֶיהָ בַּקִיר חֲרָשֶׁת וַיָּסֹבּוּ הַקַּלָּעִים וַיַּכּוּהָ. וַיַּרְא מֶלֶך מוֹאָב כִּי חָזַק מִמֶּנּוּ הַמִּלְחָמָה וַיִּקַח אוֹתוֹ שְׁבַע מֵאוֹת אִישׁ שֹׁלֵף חֶרֶב לְהַבְקִיעַ אֶל מֶלֶךְ אֶדוֹם וְלֹא יָכֹלוּ. וַיִּקֵח אֶת־בְּנוֹ הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִמְלֹךְ תַּחְתָּיו וַיַּעֵלֵהוּ עֹלָה עַל הַחֹמָה וַיְהָאישׁ יִשְׁרָאֵל וַיִּסְעוּ מֵעָלָיו וַיָּשֶׁבוּ לָאָרֶץ.

They destroyed the towns. Every man threw a stone into each fertile field, so that it was covered over; and they stopped up every spring and felled every fruit tree. Only the walls of Kir-hareseth were left, and then the slingers surrounded it and attacked it. Seeing that the battle was going against him, the king of Moab led an attempt of seven hundred swordsmen to break a way through to the king of Edom; but they failed. So he took his first-born son, who was to succeed him as king, and offered him up on the wall as a burnt offering. A great wrath came upon Israel, so they withdrew from him and went back to the land

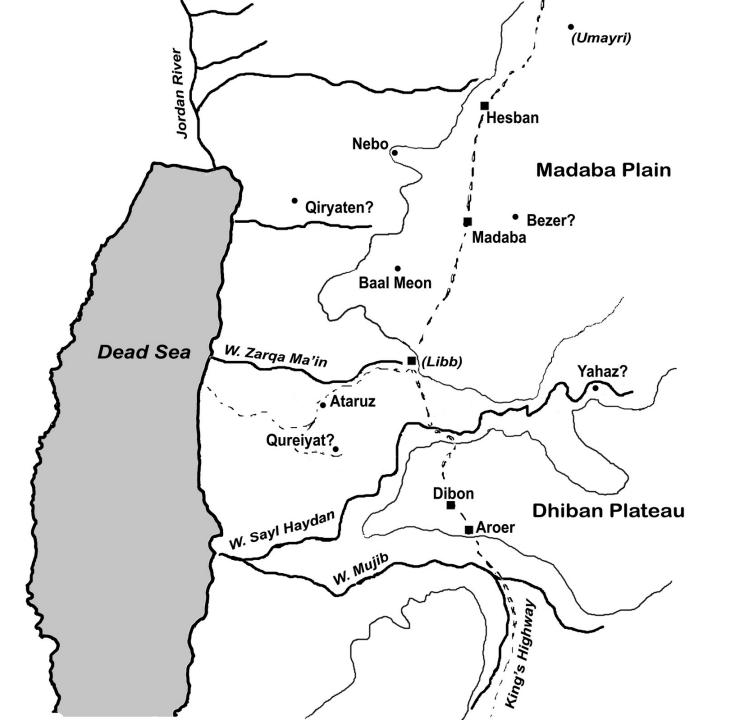
Mesha's wars in his own words: the Mesha stele

I am Mesha, son of Kemoshyat, king of Moab, the Dibonite. My father ruled over Moab thirty years, and I ruled after my father.	אנך משע בן כמש[ית] מלך מאב הדיבני. אבי מלך על מאב שלשן שת ואנך מלכתי אחר אבי.	
I made this high place for Kemosh in Karhoh because he delivered me from all the kings, and because he let me prevails over all my enemies.	ואעש הבמת זאת לכמש בקרחה. במ[] שע כי השעני מכל השלחן וכי הראני בכל שנאי.	
Omri was king of Israel, and he oppressed Moab for many days because Kemosh was angry with his country. His son succeeded him, and he also said, "I will oppress Moab." In my days he said this.	עמרי מלך ישראל ויענו את מאב ימן רבן כי יאנף כמש בארצה. ויחלפה בנה ויאמר גם הא אענו את מאב.	
But I prevailed over him and over his house, and Israel utterly perished. Now Omri had taken all the land of Mehadeba. He lived in it during his days and half of the days of his	בימי אמר כ[ן.] וארא בה ובבתה. וישראל אבד אבד עלם וירש עמרי את כ[ל אר] ץ מהדבא. וישב בה ימה חצי ימי בנה ארבען שת וישבה כמש בימי.	

The men of Gad had lived in the land of	
'Atarot forever, and the king of Israel built for	
him 'Atarot. But I fought against the city and	ואש גד ישב בארץ עטרת מעלם ויבן לה מלך ישראל את
took it, and I killed the entire population but	עטרת. ואלתחם בקר ואחזה. ואהרג את כל העם הקר
the city became Kemosh's and Moab's. I	הית לכמש ולמאב. ואשב משם את אראל דודה
brought back from there the altar hearth of	וא[ס]חבה לפני כמש בקרית. ואשב בה את אש שרן ואת
DWD and dragged it before Kemosh in	אש מחרת.
Ķiryat. I settled in it the man of Sharonites	
and the man of Maharat.	

Now Kemosh said to me, "Go seize Nebo from Israel." So I went at night and fought against it from the break of dawn until noon. I seized it and killed everyone of it—seven thousand native men, foreign men, native women, foreign women, and slavegirls—for I devoted it to 'Ashtar-Kemosh. I took from there the vessels of YHWH and dragged them before Kemosh.

ויאמר לי כמש לך אחז את נבה על ישראל. ואהלך בללה ואלתחם בה מבקע השחרת עד צהרם. ואחזה ואהרג כל[ה] שבעת אלפן ג[ב]רן ו[ג]רן וגברת ו[גר]ת ורחמת. כי לעשתר כמש החרמתה. ואקח משם א[ת כ]לי ה' ואסחב הם לפני כמש.

From http://www.ataruz.org/maps

(?) מן עברן ת

וס4000 גרן פשן ו יטש בגדל

מן קר הצדת ז סות

קן אדמה

4 60 from the Hebrews(?) ...

and 4000 foreign men were scattered, and abandoned greatly(?)

from the ruined city which [swt]

acquired land

Adam L. Bean, Christopher A. Rollston, P. Kyle McCarter, and Stefan J. Wimmer, "An Inscribed Altar from the Khirbat Ataruz Moabite Sanctuary," *Levant* 50 (2018), 211-236.

Inscribed Altar from the Moabite Shrine in Field E (Late 9th - Early 8th Centuries BCE; Photo by C. Ji) "The daughters of Zelophehad approached": When the daughters of Zelophehad heard that the land was being divided by tribe, but not to the females, they got together to make a plan.

They said, "The mercy of flesh and blood is not like the mercy of the Lord. Flesh and blood – they have mercy on males more than females, but the One Who Spoke and the World Was is not this way: he has mercy on all!"

... "The Lord said to Moses, 'The daughters of Zelophehad speak correctly.'" They have litigated properly, for this is the way the passage is written before me in Heaven. ספרי במדבר קלג-קלד

וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד, כיון ששמעו בנות צלפחד שהארץ מתחלקת לשבטים אבל לא לנקבות, נתקבצו כולן זו לזו ליטול עצה.

אמרו, "לא כרחמי בשר ודם רחמי מקום. רחמי בשר ודם – רחמיו על הזכרים יתר מן הנקבות אבל מי שאמר והיה העולם אינו כן: רחמיו על הכל!"

... וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר: כֵּן בְּנוֹת צִּלַפְחָד דְּבְרֹת. יאה תבעו בנות צלפחד שכך פרשה כתובה לפני במרום.